

- 1) couples have an alternate warehouse;
- 2) tasks are selected creative;
- 3) there is a strong motivation for learning;
- 4) the basis of learning was dialogue and discussion;
- 5) teens controlled themselves;
- 6) teenagers learned to think critically;
- 7) teenagers learned to analyze the essence of the phenomena.

From the point of view of modern times, the Rivin method is a collective form of learning organization. In this method, the activity of the students dominates the activity of the teacher.

This method showed the effectiveness of Rivin's principle: "What do you know, apply in practice and inform, say, explain to another".

The main thing is that the method encourages students to go to study, and then - to self-education.

We note that traditional education is too conservative in the context of the development of a post-industrial society.

However, in the era of post-industrial society, the "living" communication of participants in the educational process is replaced by communication in the information educational environment, which is formed on the basis of information and communication technologies. This is a negative trend.

Overcoming this negative trend is possible on the basis of the humanization of education, as well as the use of the Rivin's method as a way of "development of talents and geniuses."

It is shown that the study, modernization and implementation of the Rivin method in practice in modern conditions can lead to positive changes in the results of educational activities of institutions of secondary and higher education.

Keywords: *education, training, self-education, method, communication, dialogue, development, ability, talent.*

УДК 378.14

doi: 10.31474/2077-6780-2018-2-85-89

А.Є. СКИРДА¹²

старший викладач кафедри мовної підготовки
ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»

КУЛЬТУРНІ ВАРІАЦІЇ ОБДАРОВАНОСТІ

Стаття розглядає соціально-культурний аспект під час оцінки обдарованості. Процес ідентифікації може проходити під впливом західної культури під час застосуванні західних культурних моделей та інструментів тестування. Дослідження окресленого питання свідчить про те, що виявляється неможливим надати єдине визначення обдарованості з огляду на те, що концепції обдарованості відрізняються між собою у межах культур. Тому культурний підхід до виявлення обдарованості є обов'язковим та полягає в урахуванні культурних відмінностей. Розвідки австралійських науковців, а саме дослідження концепції обдарованості австралійських аборигенів також акцентують увагу на соціально-культурному контексті обдарованості. Останні знахідки австралійських учених присвячені проблемі соціально-педагогічної підтримки обдарованих аборигенів з материкової Австралії й островитян Торресової протоки. Соціально-емоційна обдарованість яких багато в чому визначається словесно-лінгвістичним інтелектом, що вказує на важливу роль спілкування у такому типі обдарованості. Художня обдарованість австралійських аборигенів

визначається переважно художнім і візуально-просторовим інтелектом. Процес адаптації до інших культурних цінностей також слід враховувати під час виявлення обдарованості, оскільки концепція обдарованості австралійських аборигенів полягає в здатності досягти успіху в умовах конфлікту домінантної культури та культури аборигенів.

Ключові слова: обдарований, талановитий, ідентифікація, концепція, соціально-емоційна обдарованість, художня обдарованість, особистість, словесно-лінгвістичний інтелект, візуально-просторовий інтелект, соціально-культурний контекст, крос-культурне дослідження.

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими та практичними питаннями. Кожна культура має свій власний набір цінностей, а отже, і власні концепції обдарованості. Особистість є обдарованою, якщо вона має здібності, необхідні для досягнення власних цілей у межах її соціально-культурного контексту. Тестування особистостей на обдарованість без урахування їхнього соціально-культурного контексту робить неможливим ідентифікацію особистостей, які, зважаючи на свій культурний контекст, є обдарованими, і може визначити як обдарованих тих особистостей, які є не такими видатними. На сьогодні крос-культурне дослідження освіти обдарованих є істотно обмеженим.

Виділення невирішених аспектів проблеми. Культурний контекст інтелекту й обдарованості часто ігнорується для того, щоб довести слабкі припущення про інтелектуальну неповноцінність студентів у багатокультурному суспільстві, засновані на безглуздому застосуванні західних культурних моделей та інструментів тестування. Як стверджує Р. Стернберг, під час оцінки обдарованості, ми повинні враховувати культурне походження та соціально-культурний контекст. Особистості, яких вважають обдарованими в одній культурі, можуть бути звичайними в іншій і навпаки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розвиток практики соціально-педагогічної підтримки обдарованих забезпечується науковими розвідками провідних світових і вітчизняних дослідників обдарованості: Ф. Ганье, Г. Гарднер, Дж. Гілфорд, Дж. Рензулі, А. Танненбаум, Е. Бреггерт, Дж. Ленвогт, М. Гросс, Л. Ваховський, О. Сухомлинська, Б. Ананьев, Л. Виготський, С. Рубінштейн, Б. Теплов, О. Матюшкін, В. Моляко та ін. Вони вивчають індивідуальні відмінності, психологічні основи, теорії творчості особистості, питання виявлення й розвитку обдарованості учнів та ін.

Цілі статті. Ціллю статті є аналіз соціально-культурного аспекту в дослідженнях концепцій обдарованості у різних культурах та в межах однієї культури, необхідності його застосування в процедурах ідентифікації обдарованих, особливо в багатокультурному середовищі та необхідності крос-культурних досліджень обдарованості в цілому.

Основна частина. Деякі нещодавні дослідження намагалися більш глибоко дослідити сприйняття обдарованості в певних культурах. Д. Чан розглянув самосприйняття інтелекту китайських обдарованих студентів у Гонконзі та виділив три виміри: глобальна обдарованість, соціально-емоційна обдарованість і мистецька обдарованість.

Глобальна обдарованість була чітко визначена традиційними типами інтелекту (словесно-лінгвістичним і логіко-математичним), емоційним інтелектом і триарковими здібностями успішного інтелекту, які свідчать про те, що студенти з високим традиційним інтелектом можуть також мати високий емоційний інтелект, а також високі аналітичні, синтетичні та практичні здібності.

Соціально-емоційна обдарованість багато в чому визначалася у цих студентів особистими інтелектом, емоційним інтелектом і практичними здібностями, крім того словесно-лінгвістичним інтелектом, що показало важливу роль спілкування у такому типі обдарованості.

Художня обдарованість визначалась переважно музичним, візуально-просторовим, тілесно-кінестатичним інтелектом і меншою мірою синтетичними здібностями успішного

інтелекту, а це означає, творчі здібності можуть мати важливе значення для цієї форми обдарованості.

Д. Чан використовував ці три основні форми обдарованості, щоб описати обдарованість обдарованих студентів з Китаю, але виявив, що рейтинг їх викладачів не узгоджується з самосприйняттям самих студентів. Викладачі сприймали "супер розумних" студентів як студентів з високими здібностями, але менше звертали увагу на інших, менш зрілих і більш схильних до помилок у поведінці, ніж у студентів, яких вони сприймали як соціально-емоційно обдарованими. Тоді як ці студенти бачили себе як глобально обдарованими, як емоційно, так і академічно. Різниця в сприйняттях була не чітко виявлена під час дослідження. Однак Д. Чан припустив, що хоча студенти можуть бути надмірно впевненими та неправильно сприймали свої сильні сторони, однак цілком можливо, що вчителі мали стереотипні погляди щодо обдарованих студентів, що призвело до цих рейтингів.

У попередньому дослідженні Д. Чан підкреслив інші погляди, які можуть мати відношення до сприйняття цих вчителів. Китайці зазвичай хвалять своїх дітей за слухняність і їхню здатність відповідати батьківським очікуванням у поведінці. Тому китайські вчителі в рамках своїх культурних очікувань можуть цінувати слухняність і зразкову поведінку, і це може забарвити їхнє сприйняття обдарованих студентів. Д. Чан також стверджує, що очікування слухняності, перешкоджає розвитку їх інтелекту, тому що обмежуючи їх можливість займатися вирішенням проблем з поведінкою.

Р. Данн, Р. Мілграм та Дж. Прайс порівняли стилі навчання й обдарованість у дев'яти країнах: Сполучені Штати, Канада, Ізраїль, Греція, Єгипет, Гватемала, Бразилія, Філіппіни та Корея. Їхні висновки свідчать про те, що обдаровані мали дуже індивідуальні стилі навчання, і в групах було більше відмінностей ніж між групами. Вони прийшли до висновку, що культурне середовище є важливою індивідуальною відмінністю, що дуже впливає на стиль навчання.

К. Стоун (2002) продовжив це дослідження та провів розвідки в десяти країнах: США, Англія, Франція, Німеччина, Італія, Іспанія, Японія, Корея, Тайвань та Тайланд. Він виявив, що термін "обдарований" використовувався учасниками з США, Англії, Німеччини, Іспанії та Тайвань. Термін "геній" також вживали у Німеччині, Іспанії та Тайвані, але термін "дитина-геній" використовувався лише у Тайвані та Кореї. Тайвань має найбільше термінів для визначення обдарованих, оскільки вони також використовували термін "блискучий". Серед досліджуваних країн Японія була єдиною країною, яка використовувала термін, що перекладається як "високо креативний", і це означає, що творчість має високу цінність у японській культурі. На відміну від Франції, Японія та Таїланд не використовували терміни I.Q. або інтелект. Також ці країни не підтримують стандартизоване тестування своїх учнів. Утім, всі країни мають концепцію про індивіда з високими пізнавальними здібностями, навіть якщо це пов'язано з їхньою окремою культурою.

Цікаво, що термін "трудоголік" оцінювався досить низько в усіх вивчених країнах, оскільки мало хто вважав, що важка праця була притаманна обдарованості, і багато хто вважав працю легкою для обдарованих. Це контрастує зі сприйняттям, про яке повідомляють С. Лі та К. Чен, коли кажуть, що таємниця академічного успіху полягає в напруженій роботі. Саме тому китайські й японські викладачі та психологи не розуміють, чому люди на заході віддають таке значення вродженим здібностям.

З погляду характеристик, які можуть бути віднесені до обдарованості, Японія дуже високо оцінила гумор та уяву, тоді як більшість інших країн вважали це культурною ознакою, а не виключно ознакою обдарованих. В усіх десяти країнах оцінили лідерство, а також високий рівень відповідальності, але це не сприймалось як риса обдарованих. Корея перш за все цінує логічний математичний тип інтелекту, як тоді як більшість інших країн цінують мовленнєвий інтелект, особливо добре розвинені мовленнєві навички або навички спілкування як найбільш важливі для сприйняття обдарованості в їхній культурі. Маніпулювання цифрами та словами є важливою навичкою в західній культурі, оскільки в цих культурах такі навички – це вимір інтелекту. Навпаки фізична грація є важливою для

суспільного життя людей з Балі, тому оволодіння фізичними рухами є ознакою інтелекту в цій культурі.

Л. Мі-Сун стверджує, що серед корейських студентів в Америці є гендерні відмінності, які проявляються через їхній досвід окультурення. Жінки не так швидко звикають до нової культури, як чоловіки, що є важливим з погляду психосоціальної адаптації та їх академічних досягнень завдяки досвіду окультурення. Нові покоління швидше звикають до нової культури. Проте процес адаптації до культурних цінностей є повільним і залежним від статусу поколінь американців корейського походження. Вони адаптуються до американського суспільства, об'єднуючи та змінюючи обрані культурні цінності, тому важко з'ясувати, чи існували ці відмінності в межах первісних цінностей корейської культури.

Для Австралії соціально-культурний контекст у дослідженні обдарованості є не менш важливим, оскільки вона стала багатим культурним середовищем для представників багатьох народів. Історія білого поселення, яке у своїй основі є також різномірним та багатокультурним, має трохи більше двохсот років, але історія корінного населення – аборигенів сягає декількох тисяч років. Біле поселення, яке тепер вважається носієм домінуючої культури принесло з собою як і можливості, так і проблеми для аборигенів з материкової Австралії та островитян Торресової протоки. Саме на конфлікті сумісного існування двох культур – домінуючої культури та культури аборигенів виникла концепція обдарованості австралійських аборигенів. Вона полягає в здатності досягти успіху на конфлікті двох культур. На основі концепції обдарованості австралійських аборигенів до теорії Х. Гарднера про множинний інтелект науковцями Австралії були підтверджені такі області інтелекту, як лінгвістичний інтелект, що корелюється зі словесно-лінгвістичним типом інтелекту глобальної обдарованості Д. Чана.

Висновки за результатами дослідження. Мова обдарованості є сукупністю культурних цінностей. В одній культурі особистості можуть вважатись обдарованими завдяки їхнім схоластичним навичкам, в іншій – завдяки навичкам полювання та / або збирання, навичок риболовства або у домашньому господарстві. Навіть коли люди переміщуються з однієї країни в іншу, або з одного континенту до іншого, вони приносять з собою аспекти своєї культури. Наприклад, коли азіати іммігрували до Сполучених Штатів, багато з них приносили з собою своє шанування освіти та аналітичне мислення. Здебільше, їхнє ставлення було гарною відповіддю наявним теоріям. Інші іммігранти приїжджали до США з поглядами, які не збігаються з концепціями про обдарованість. Утім немає жодного "правильного" визначення обдарованості, тому що концепції обдарованості відрізняються між собою і навіть у межах культур, і культурний підхід полягає в тому, що ми повинні поважати ці відмінності і робити все можливе, щоб брати їх до уваги, особливо у дослідженнях та виявленні обдарованості.

Список використаної літератури

1. Archambault F., Westberg K., Brown S., Hallmark B., Zhang W., & Emmons C. Classroom practices used with gifted third and fourth grade students. // *Journal for the Education of the Gifted*. – 1993. – P. 13-28 [in English].
2. Blake B.J. Australian Aboriginal languages/B.J. Blake. – London: Angus and Robertson Publishers, 1981. – 530p [in English].
3. Braggett E.J., & Moltzen R.I. Programs and practices for identifying and nurturing giftedness and talent in Australia and New Zealand. // *International Handbook of Giftedness and Talent* (2nd ed.). Oxford: Elsevier Science. – 2000. – P. 7-8 [in English].
4. Chaffey G.W., Bailey S.B. & Vine K.W. Identifying high potential in Australian Aboriginal children using dynamic testing/ G.W. Chaffey, S.B. Bailey & K.W. Vine// *Australian journal of Gifted Education*. – 2003. – №12(1). – P. 42-55 [in English].
5. Clinkerbeard P.R. & Kolloff P.B. Ten suggestions for including gifted education in pre-service teacher education. // *The Teacher Educator*. – 2001. – P. 214-218[in English].

6. Collins J. The Education of Gifted and Talented Children. Senate Employment, Workplace Relations, Small Business and Education References Committee. Canberra: AGP. – 2001. – P. 3-4 [in English].
7. Gardner H. Frames of mind: The theory of multiple intelligences/H. Gardner. – New York: Basic books, 1982. – 440 p. [in English].
8. Gross M. Exceptionally gifted children. London & New York: Routledge. – 2004. – P. 16-18 [in English].
9. Taylor T. & Milton M. Preparation for teaching gifted students: An investigation into university courses in Australia. //Australian Journal of Gifted Education. – 2006. – P. 15-22 [in English].
10. Van Tassel-Baska J. Gifted programs and services: What are the non-negotiables? Theory into Practice// Journal for the Education of the Gifted. – 2005. – P. 90-97 [in English].
11. Westberg K., Archambault F., Dobyns S., & Salvin T. The classroom practices observation study. // Journal for the Education of the Gifted. –1993. – P. 29-56 [in English].

Стаття надійшла до редакції 05.12.2018

A.Y. Skyrda

State Higher Educational Institution «Donetsk National Technical University»

Cultural variations in giftedness

The article considers the socio-cultural aspect while identifying giftedness. The identification process can take place under the influence of the Western culture when applying the western cultural models and tests. The study of the above question suggests that it is impossible to provide a single definition of giftedness, given that the concepts of giftedness differ among within a culture. Therefore, the cultural approach to the discovery of giftedness is obligatory and is based on taking into account cultural differences. The studies of the Australian scholars, in particular the study of Australian Aboriginal giftedness, also emphasizes on the importance of the socio-cultural context of giftedness. Recent findings of the Australian scientists are devoted to the problem of social and educational support of gifted Aborigines from the mainland of Australia and Torres Strait Islanders. Their social and emotional giftedness is largely determined by the verbal-linguistic intelligence, which indicates the important role of communication in this type of giftedness. The artistic talent of Australian aborigines is determined predominantly by artistic and visual-spatial intelligence. The process of adapting to other cultural values should also be taken into account when identifying giftedness, since the giftedness the Australian aboriginals is seen as an ability to succeed in the conflict of the dominant culture and aboriginal culture.

Key words: *gifted, talented, identification, concept, social and emotional giftedness, artistic giftedness, personality, verbal-linguistic intelligence, visual-spatial intelligence, socio-cultural context, cross-cultural research.*